

Elämäntulkua jäsentäneet sukupolvikokemukset

Pekka Penttinen

Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteen laitos

Artikkelissa kuvailen 648:n vuosina 1964 -1968 Jyväskylässä syntyneen lapsen myöhempää elämäntulkua jäsentäneitä yhteiskunnallisia tapahtumia. Tutkittavat ovat arvioineet suomalaisessa yhteiskunnassa omana elinaikanaan tapahtuneita itsensä kannalta merkittävimpiä myönteisiä ja kielteisiä kehityskulkuja. Tarkastelu perustuu tutkittaville keski-ikänsä kynnyksellä vuonna 2002 tehtyyn elämäntulkua käsittelevään kyselyyn. Kyselyssä kartoitettiin kahdella avokysymyksellä sitä, millaiset myönteiset ja toisaalta kielteiset suomalaista yhteiskuntaa koskeneet tapahtumat ovat jäsentäneet tutkittavien elämää. Näkökulma yhteiskunnallisiin tapahtumiin on lähinnä kuvaileva ja se liittyy laajempaan elämäntulkua käsittelevään pitkittäistutkimukseen.

Tutkimusaineisto ja sen analyysi

Tutkimusaineistona on Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteen laitoksella vuosien 1972 ja 2002 välillä koottu pitkittäistutkimusaineisto (N=648). Tutkimusaineisto kuvaa Jyväskylässä vuosina 1964 - 1968 syntyneiden lasten elämäntulkua sen eri vaiheiden keskeisiä tapahtumia korostaen. Tässä artikkelissa analysoidaan vuoden 2002 surveyyn palauttaneiden (N=411) vastauksia kahteen avokysymykseen: "Mitä pidät myönteisimpänä oman elämäsi aikana suomalaista yhteiskuntaa koskettaneena tapahtumana?" ja "Mitä pidät kielteisimpänä oman elämäsi aikana suomalaista yhteiskuntaa koskettaneena tapahtumana?" Tarkastelu on luonteeltaan kuvaileva ja muodostaa osan laajempaa tutkimusta.

Vastaukset olivat lyhyestä vastaustilasta johtuen tiiviitä mainintoja kysytyistä asioista. Vastaukset kirjoitettiin puhtaaksi ja poistettiin niistä ei suomalaista yhteiskuntaa koskeneet tapahtumat ja tapahtumat, jotka eivät ole sattuneet tai niiden seuraukset eivät ole suoranaisesti ulottuneet tutkittavien elinaikaan. Tällaisia vastauksia oli myönteisissä ilmaisuissa 16, kielteisissä 6. Vastaamatta jääneitä lomakkeita oli myönteisissä tapahtumissa 121 (29,4 %) ja kielteisissä 104 (25,3 %). Vastaamattomuuden perusteella kysymystä voidaan pitää melko vaikeana, sillä lomakkeen strukturoiduissa osioissa puuttuvia vastauksia oli korkeimmillaan 4,1 %. Kaikkiaan analysoitavia mainintoja myönteisistä tapahtumista oli 274 ja kielteisistä 301.

Aineisto analysoitiin grounded theorya käyttäen. Analyysin lähtökohtana oli pyrkimys luoda tarkasteltavalle ilmiölle aineistolähtöinen, induktiivinen käsitteellinen jäsenitys. Ensimmäisen vaiheen eksplisiittinen koodaus ei toteutunut aivan Glaserin ja Sraussin (1967, 101-103) laajojen tekstien monimutkaisia merkitysyhteyksiä tiivistäen, sillä aineisto ja sen alkuperäishavainnot olivat tässä merkityksessä jo tutkittavien tiiviisiin ilmauksiin koodaamia. Straussilaisen paradigman mukaan kyse oli kunkin tutkittavan vastauksen keskeisen merkityssisällön avoimesta koodauksesta (Strauss & Gorbin 1994). Seuraavassa, aksiaalisen koodauksen vaiheessa aineistoon haettiin ilmauksien sisällöistä käsin uudenlainen jäsenitys (Strauss & Gorbin 1990, 96 - 115). Samoihin yhteiskunnallisiin tapahtumiin viittaavat asiat tuotiin yhteen pohtien syntyneen luokittelun rajoja jatkuvan vertailun keinoin. Näin esimerkiksi yksittäisistä "vähemmistöjen paremmasta huomioon ottamisesta", "naisten aseman parantumisesta" tai "moniarvoisuuden hyväksymisestä" rakentui *sosiaalista tasa-arvoa* kuvaava alakategoria. Kaikkiaan tällaisia luokkia syntyi myönteisistä ilmauksista 12 ja kielteisistä 10. Seuraavassa selektiivisen koodauksen vaiheessa syntyneet alakategoriat integroitiin kokonaisjäsenitykseksi (Strauss & Gorbin 1990, 116 - 148), jonka avulla kuvataan tutkittavien keskeisiä kokemuksia suomalaisen yhteiskunnan myönteisistä ja

kielteisistä tapahtumista. Aineistoa kuvaavia pääkategorioita syntyi kolme: *yhteiskunnalliset, sosiaaliset ja teknis-taloudelliset kokemukset*. Lopuksi pääkategoriat koodattiin osaksi tutkittavien elämäntulkua kuvaavaa tilastollista aineistoa myöhempää analyysiä varten.

Elämäntulkua jäsentävät sukupolvikokemukset

Tutkittavan ikäryhmän elämäntulkku on rakentunut samanaikaisesti yhteiskunnallisten muutostekijöiden sekä pysyvyyttä tuottavien institutionaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutuksessa. Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen progression piirteet ovat sellaisia, jotka ovat nähtävissä aikanaan uusina, ajan hengelle ominaisina toiminta- tai asennoitumistapoina elämässä. Vastaavasti regression piirteet elämän jäsenyyksessä nojaavat olemassa olevaan tai perinteiden ohjaamaan tapaan nähdä yhteiskunnassa tapahtuvaa kehitystä. (Fornäs 1998, 283-286) Nämä tapahtumat toimivat tutkittavien kokemus- ja elämysmaailman jäsentäjänä tehden ikäpolvesta tässä merkityksessä kokemuksellisen sukupolven (Virtanen 2003). Vaikka kokemuksellisen sukupolven muotoutuminen nähdään usein rakentuvan ikäpolven nuoruusajan kehitysmahdollisuuksissa tapahtuneiden rajujen muutosten, mahdollisuuksien tai rajoitusten myötä (esim. Soikkanen & Vares 1998; Virtanen 1999), on tässä tarkasteltavat muutokset luonteeltaan pikemminkin nuoreen aikuisuuteen sijoittuvia, arkielämää, konventioita, tietoisuutta uudella tavoin jäsentäneitä tapahtumia. Nämä liittyvät suomalaisessa yhteiskunnassa yksilötasolla usein Kekkosen ajan päättymiseen, Neuvostoliiton hajoamiseen tai Euroopan Unioniin liittymiseen.

Nämä ikäryhmää tai laajemmin sukupolvea yhdistävät yhteiset kokemukset voivat tuottaa samasta asiasta hyvinkin erilaisia tulkintoja ja sisältää hyvin suuren joukon erilaisia merkityksiä. Virtanen (2001) on havainnut tällaisten avainkokemusten tuottavan sukupolvelle ristiriidan tai särön, joka ei mobilisoidu, toisin sanoen siihen ei pyritä aktiivisesti hakemaan heti ratkaisua. Kokemukset on ymmärrettävissä yhteisinä sukupolvikokemuksina, mutta samalla fraktioina, jotka saattavat sisältävät jopa täysin päinvastaisen tulkinnan kokemuksesta ja mitä siitä seuraa (Virtanen 1999; 2001). Kokemukset tai pikemminkin niiden taustalla olevat tapahtumat ovat keskeisiä näin ollen myös keskeisiä Gielen ja Elderin (1998) tarkoittamia elämäntulkun historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia jäsentäjiä. Ne nimittäin antavat erilaisille elämäntulkuille niille ominaisen suunnan ja sisällön tai ne ilmentävät elämäntulkussa tehtyjä valintoja.

1964-1968 syntyneen ikäpolven sukupolvikokemukset

Myönteisistä elämäntulkua jäsentävistä tekijöistä (taulukko 1) suurin osa (46 %) käsitteli yhteiskunnallista ja valtiollista kehitystä, jonka voi nähdä heijastelevan viimeisen 15 vuoden aikaista yhteiskunnallista ja valtiollista muutosta. Erityisesti Neuvostoliiton hajoaminen ja Euroopan unionin synty on sekä henkiseltä että arkipäivän jäsenyyksien kannalta ollut merkittävä tapahtuma. Toiseksi eniten mainittiin sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä (38,3 %) ja vähiten teknis-taloudellisen kehityksen tekijöitä (15,6 %). Nämä tekijät ovat puolestaan luonteeltaan sellaisia, jotka ovat läpäisseet arkielämän sfäärin monella tavoin. Erityisesti taloudellinen vaurastuminen ja teknologiset kehitysaskeleilla on arjen näkyvyyttä.

Yhteiskunnallisen kehityksen lähempi tarkastelu osittaa vastaajien myönteisenä kokeman muutoksen jakautuvan monenlaiseseen valtiollista ja yhteiskunnan kehitystä, yhteiskunnallista turvallisuutta ja asenneilmastoa koskevaa tekijään. *Valtiolliseen kehitykseen* liittyviä mainintoja oli kaikista elämäntulkua jäsentäneistä tekijöistä eniten (52). Ne koostuvat pääasiassa Euroopan Unioniin liittymisen mukanaan tuomista myönteisistä valinnan mahdollisuuksista sekä Neuvostoliiton hajoamisen mukanaan

tuomista myönteisistä kokemuksista. Neuvostoliittoon liittyvät merkitykset rakentuivat varsin suorasukaisesti seuraavien näytteiden edustaessa ilmaisun ääripäitä “Neuvostoliiton hajoamisen mukanaan tuoma vapautuminen” ja “kun lopetettiin ryssien perseen nuoleminen”. Vastaavanlaisia ilmauksia oli kaikkiaan 16. Sävy Euroopan Unionista puhuttaessa (36) oli huomattavan asiallinen ja myönteinen, mikä osaltaan ilmaisee Unionin lyhyttä historiaa suhteessa sitä edeltäneen ajan eloon Neuvostoliiton naapurivaltiossa. Euroopan Unioniin liittyminen nähtiin lyhyesti myönteisenä: “EU:hun liittyminen” tai hieman monisanaisemmin “EU-jäsenyys ja sen mukana tullut yhteiskunnan ja keskustelun avautuminen”. Valtiollisen kehityksen arvioinnissa näkyi kautta linjan Euroopan unionin jäsenyyden merkitys myönteisenä eurooppalaistumisena ja Neuvostoliiton romahtaminen kielteisenä koetun naapuruussuhteen loppumisena. Tässä suhteessa vastaajat edustivat suurelta osin EU-myönteistä linjaa, joskin poikkeaviakin mielipiteitä esiintyi. EU nähtiin vastaavasti myös kielteisenä elämäntapaa jäsentäneenä tekijänä (19).

Taulukko 1 Elämäntapaa jäsentäneet suomalaisen yhteiskunnan tapahtumat

Tapahtuma		Myönteinen	Kielteinen
	Valtiollinen kehitys	45	19
	Yhteiskunnallinen kehitys	18	32
	Työllisyys	1	32

Yhteiskunnallista kehitystä kuvaavat ilmaukset (20) sisälsivät laajan kirjon yksittäisiä, sävyltään lähinnä yhteiskuntapoliittisia elämäntapaa viitoittaneita tekijöitä. Kyseessä olivat niin “yhteiskunnan kaikkinaisen kehitys”, “vakaat olot, perusyhteiskuntamalli toimiva, turvallisuus”, “yhteiskuntarauha” tai “yleinen kehitys niin poliittisesti kuin taloudellisesti vapaampaan suuntaan”. Myös demokraattiseen ja itsenäinen päätöksentekoon viitattiin useasti. Tutkittavan kokemuksissa suomalaisen yhteiskunnan tila näkyi siten varsin vakaana, vaikka vastakkaisiakin mielipiteitä (32) esiintyi. Kielteiset kokemukset edustivat kahta päälinjaa, yleistä byrokratiaa sekä yhteiskunnallisten asioiden taitamatonta hoitoa. Byrokratiaa ei liiemmästi perusteltu, mutta puolueiden ja päättäjien toiminnan kritiikkiä kuvaa hyvin seuraava lainaus.

“Yhteiskunnan päättäjien selkärangattomuus luodessaan / hyväksyessään pelisäännöt, joilla mahdollistetaan kansalaisten varoilla pelaaminen. Onnistuessaan tuotto ei hyödytä kansalaisia, mutta epäonnistumiset maksatetaan kansalaisilla lisääntyneinä veroina ja heikentämällä sosiaaliturvaa.”

Osittain samoihin kielteisiin kokemuksiin liittyivät myös *työttömyyden* kokemukset (32), jotka eivät välttämättä ilmaise omakohtaista työttömyyttä. Kuitenkin niiden osuus vastaa (10,6 %) vastaakin melko tarkoin viime aikaista työttömyysprosenttia.

Suomalaisen *yhteiskunnan turvallisuus* (48) koostui yleisestä turvallisuudesta, vakauudesta ja rauhasta. Piirteet sisältävät sekä valtiollisen ulkoisen että yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden, mutta myös olojen ennakoitavuuden ja vakauden. Näitä kuvastavat “rauha, turvallinen maa asua ja elää” ja “turvallisuus ja vakaus”. Vaikka Suomalaista yhteiskuntaa pidettiinkin yleisesti turvallisena, sisältyi siihen myös yksilötasolla turvallisuusuhkia. Nämä turvattomuutta ilmaisevat vastaukset (34) käsittelivät sekä rikollisuutta ja huumeiden käyttöä. Suomalaisen yhteiskunnan *asenneilmastosta* (18) piirtyi kuva, jonka mukaan yhteiskunnallinen keskustelu nähtiin vapautuneen yhteiskunnan sisäisistä asioista mutta myös laajemmin siirtymällä “70-80 - lukujen pysähtyneestä ja sulkeutuneesta ajasta” aikaan, jolle on ominaista “avautuminen kansainvälisille vaikutteille”. Asenneilmasto voidaan nähdä olevan selvästi valtiollisen ja yhteiskunnallisen kehityksen tuote, joka on mahdollistunut näiden muutosten myötä. Avartuneen asenneilmaston toinen puoli on kuitenkin kielteisinä kokemuksina nähty asenneilmaston koveneminen. Asenneilmaston koveneminen (59) näkyi tutkittavien elämäntapaa kiireenä, työelämän kuormittavuuden kasvuna, taloudellisten asioiden korostumisena yhteiskunnassa sekä yksilökeskeisyyden korostumisena. Näitä kuvastivat esimerkiksi “itsekkyyden lisääntyminen”, “työn kuormittavuuden lisääntyminen, perheiden heikkeneminen” ja “raha ohittanut inhimillisyyden”. Mikäli pelkäänsä ilmausten lukumäärää pidetään osoittimena elämäntapaa jäsentämisestä, on asenneilmaston koveneminen yksittäisistä tekijöistä eniten tutkittavien elämää jäsentänyt tekijä. Kaikista kielteisistä ilmauksista näitä oli 19,5%. Osuutta voidaan pitää huomattavan korkeana, vaikka survey -kyselyllä onkin taipumuksena korostaa kyselyhetkellä yhteiskunnallisessa keskustelussa tai omissa kokemuksissa käsillä olleita teemoja aiempia enemmän.

Elämäntapaa jäsentäneistä suomalaisen yhteiskunnan myönteisistä *sosiaalisista kokemuksista* (38,3 %) useimmat liittyivät *sosiaaliseen tasa-arvoon* (37). Näistä kaksi kolmasosaa ilmaisi sukupuolten välisen tasa-arvon lisääntymistä, loput yksi kolmasosaa yleistä moniarvoisuuden lisääntymistä. Tasa-arvon lisääntymisen ilmentäjänä mainittiin erityisesti “naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääntyminen”, “naispuolisen presidentin tulo” tai “Tarja Halosen valinta presidentiksi”. Moniarvoisuuden lisääntymistä kuvasti “erialaisuuden hyväksyminen pikkuhiljaa, homosuhteet” tai “vähemmistöryhmien hyväksyminen”. Sukupuolten tasa-arvon lisääntyminen näyttäisi kielivän tutkittavan sukupolven kytkeytymisestä vahvasta kytkeytymisestä vielä modernin ajan yhteiskunnalliseen työnjakoon. Vaikka tasa-arvo nähtiinkin lisääntyneen, vallitsi tutkittavien joukossa myös varsin yksimielinen käsitys *sosiaalisen epätasa-arvon lisääntymisestä* (54) suomalaisessa yhteiskunnassa. Ilmaisuja oli toiseksi eniten

yhteiskunnan kielteistä kehitystä kuvastavista vastauksista. Sosiaalisen epätasa-arvon ja koventuneen asenneilmaston ilmausten välillä oli havaittavissa selkeä yhteys, joka ilmeni kilpailun ja siitä putoamisen seuraavana mahdollisena sosiaalisena eriarvoisuutena. Yhdessä asenneilmaston kovenemisen koskeneiden vastausten kanssa nämä ilmaukset edustavat 37,4 % kaikista kielteisistä vastauksista. Osuus on hyvin korkea ja kuvastaa pikemminkin yleisinhimillistä tulkintaa yhteiskunnan kehityksestä kuin vastaa mitään puoluepoliittista ohjelmaa tai sen kannatusta.

Koulutuksellisen tasa-arvon lisääntyminen (19) nähtiin myös merkittävänä asiana. Tämä ilmeni havaintoina koulutusmahdollisuuksien tasa-arvoistumisena kuten "mahdollisuudet kouluttautumiseen ja itsensä kehittämiseen" tai "koulutusmahdollisuudet kaikilla tuloista riippumatta". Myös tältä osin aineisto viittaa osin modernin ajan koulutusmahdollisuuksiin, jotka eivät olleet välttämättä kaikille yhtäläiset. Samalla muutoksessa voidaan nähdä Kauppilan (1996, 2000;xx) osoittaman siirtymänä sukupolveen, jolle koulutus on itsestään selvä asia. Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisesta ei ollut yhtään kielteisenä pidettyä asiaa. *Sosiaaliturvan* myönteistä kehittymistä kuvaavat vastaukset (36) arvioivat varsin yksituumaisesti hyvinvointivaltion myönteistä kehitystä, sosiaaliturvaa kokonaisuutena tai jotain sen osaa. Näitä kuvaavat esimerkiksi maininnat "hyvinvointivaltion vahvistuminen", "sosiaali- ja työttömyysturva". Sosiaaliturvaan liittyi myös 13 kielteisenä pidettyä kokemusta, jotka lähes kaikki kohdistuivat lapsiperheiden aseman heikkenemiseen. Näitä käsityksiä kuvaa hyvin toteamus "lapsiperheiden etujen supistaminen". Lapsiperheiden aseman heikkenemisen nouseminen esille on toki 1990-luvun alun laman jälkeiselle ajalle ominaista, mutta kuvaa samalla myös osuvasti vastaajajoukon elämäntilannetta. Vastaavia kommentteja olisi saattanut olla aiemmin enemmänkin, mutta nyt pienten lasten perheiden osuus on selvästi laskenut aineistossa. Myös ensimmäisiä isovanhempia on jo tutkittavissa, joten etäisyys lapsiperheiden arkeen kasvaa joka tapauksessa kaiken aikaa samalla kun myönteiset sosiaaliturvan kokemukset muilta osin kasvavat.

Terveydenhuoltoa koskevat maininnat (14) puolestaan sisälsivät kirjon näkemyksiä laaja-alaisesta "kansallisen terveystalouden myönteinen kehitys", konkreettiseen "terveydellisen avun saanti" ja päätyen lääketieteellisesti täsmälliseen "isot harppaukset lääketieteen kehityksessä". Kyse on siten terveyteen liittyvän hyvinvoinnin ja erityisesti sen reunaehtojen parantumisesta. Vaikka viimeaikainen terveydenhuollon kehitys onkin saanut julkisessa keskustelussa varsin monelta osin kritiikkiä, ei tutkittavat sitä esittäneet kuin kahdessa maininnassa. Kumpikin näistä kosketti terveydenhuollon säästötoimenpiteitä. Mainintojen vähäisyys yhteiskunnalliseen keskusteluun näiden selittynee osittain tutkittavien iällä, sillä he eivät vielä kuormita terveydenhuoltojärjestelmää siinä määrin kuin vanhemmat ikäryhmät. Terveydenhuoltoon liittyvät kokemukset ovatkin peräisin useimmiten varsin myönteisistä elämäntapahtumista kuten lasten syntymästä tai heidän kehityksensä seuraamisesta neuvolassa. Vähiten elämäntapaa jäsentäneistä sosiaalista tekijöistä mainittiin ympäristön tila. Myönteisenä nähtiin (8) muun muassa "saastumisen väheneminen" ja "luonnonläheinen elämäntapa". Lisäksi mainittiin "maaseutu" ja "puhtaus" ympäristöä kuvaavina piirteinä. Vaikka ympäristökysymykset ovat tärkeitä koettuja, viittaa vähäisten mainintojen vähäinen määrä suomalaisen elämänmenoon, jossa saastumista ei ole väljän asumisen ja runsaan luonnonympäristön vuoksi nähty ongelmana. Ympäristö ja sen myönteinen tila on tässä mielessä itsestään selvyyttä, jonka vuoksi kielteisiä tekijöitä ympäristöstä ei oltu juurikaan mainittu (4). Näistäkin kolme käsitteli maaltamuuttoa ja ainoastaan yksi maininta saastumista.

Myönteiset *teknis-taloudelliset* elämäntapojen reunaehdot (47) olivat luonteeltaan pääasiassa taloudellista hyvinvointia kuvaavia (35). Näistä neljä viidesosaa oli lyhyitä ilmaisuja "taloudellinen vaurastuminen" tai "elintason nousu". Yksi viidesosaa puolestaan kohdistui suoraan emuun liittymiseen ja euron käyttöönottoon kuten "euro"

tai "eurovaluutta". Mainintojen taustalla voidaan nähdä useassa tapauksessa tutkittavien työuran vaihe tai ylipäättään urakehitys, joka on mahdollistanut taloudellisen hyvinvoinnin parantumisen. Kielteisiä taloudellisen kehityksen merkkejä mainittiin selkeästi enemmän (53). Kaikkia ikäryhmään kuuluvia ei myönteinen talouden kehitys ollut koskettanut, vaan kokemusten taustalla oli usein työttömyysjaksoja, työttömyyden uhkaa, toimiminen matalapalkka-alalla tai matala koulutusaste. *Tekninen kehitys* nähtiin (12) puolestaan tutkittavien keskuudessa suomalaisille ominaisesti ainoastaan myönteisenä asiana. Vastauksissa mainittiin erityisesti "tietotekniikan hallinta" ja "korkean teknologian osaaminen", mutta myös "Nokia" ja "Nokian nousu ja sen henkinen vaikutus suomalaisiin". Vaikka mainintoja ei ollut kuin 4,0 % kaikista myönteisistä tapahtumista, voidaan tietotekniikkaa ja tietoliikennettä kuvanneita vastauksia pitää merkittävänä osuutena elämän suurten kysymysten joukossa.

Kun tutkittavien mainintoja arvioidaan kokonaisuutena (taulukko 2), nousee esille havainto kolmen kielteisen asian nousemisesta yleisimmäksi elämäntilannetta jäsentäneeksi asiaksi. Näistä asenneilmaston koveneminen, sosiaalisen tasa-arvon heikkeneminen ja huoli taloudellisen kehityksen suunnasta muodostavat yli puolet kaikista kielteisistä vastauksista (55,0 %). Nämä nyky-yhteiskunnan markkinoiden toimintaa kuvaavat ulottuvuudet antavat nopeasti katsoen varsin kovan ja armottoman kuvan yhteiskunnan kehityksestä. Tältä osin edes kyselyn luonne ei korosta kielteistä vastaustaipumusta, sillä tutkittavat ovat tuottaneet näkemyksensä suomalaisen yhteiskunnan tilasta ainoastaan omien kokemuksiansa pohjalta. Toisaalta mahdollisuus mainita epäkohtia ei anna aivan oikeata kuvaa myönteisenä ja kielteisenä koettujen asioiden keskinäisestä painoarvosta. On kuitenkin myös mahdollista olettaa asian olevan toisin päin eli myös myönteisten asioiden vastausmahdollisuus korostaa myönteisenä koettuja asioita suhteessa kielteisiin. Myönteisistä asioista merkittävimmit nousevat valtiollinen kehitys EU:iin liittymisen ja Neuvostoliiton hajoamisen myötä, yhteiskunnallisen turvallisuuden kokeminen sekä taloudellisen hyvinvoinnin ja sukupuolten välisen tasa-arvon kehittyminen. Käsitteet kuvastavat yhteiskunnallisesti uuden ajan alkua, johon ei sisälly turvallisuusriskejä. Lisäksi sukupuolten välinen tasa-arvo ja talouden nousu on koskettanut ihmisiä merkittävältä osin. Vähiten mainintoja oli työllisyyden myönteisestä kehityksestä. Myös työllisyys lienee sellainen asia, jonka tilaan tai myönteiseen kehitykseen ei arkielämän itsestäänselvyytensä useinkaan kiinnitetä huomiota ellei siinä tapahdu omakohtaista muutosta. Ympäristön tilaa koskevia mainintoja oli myös varsin vähän niin kielteisessä kuin myönteisessäkin merkityksessä. Voisikin olla oikeutettu väittää ympäristön edustavan varsin pysyvää osaa suomalaisten elämässä, eikä siihen sisälly muutoksia suuntaan eikä toiseen. Sen sijaan vähäiset terveydenhuollon tilaa heikkenemistä koskevat maininnat kielivät terveydenhuoltopalvelujen saatavuudesta aina tarvittaessa.

Taulukko 2 Elämäntilannetta suomalaisessa yhteiskunnassa jäsentävät myönteiset ja kielteiset tapahtumat suuruusjärjestyksessä

Tapahtuma	f	p / myönteinen tai kielteinen
Kielteinen asenneilmasto	58	19,3%
Kielteinen taloudellinen kehitys	53	17,6%
Kielteinen sosiaalinen tasa-arvo	52	17,3%
Myönteinen valtiollinen kehitys	45	16,4%

Myönteinen yhteiskunnallinen turvallisuus	44	16,0%
Myönteinen sosiaalinen tasa-arvo	36	13,1%
Myönteinen sosiaaliturva	35	12,8%
Kielteinen yhteiskunnallinen turvallisuus	34	11,3%
Myönteinen taloudellinen hyvinvointi	31	11,3%
Kielteinen työllisyys	32	10,6%
Kielteinen yhteiskunnallinen kehitys	32	10,6%
Myönteinen yhteiskunnallinen kehitys	18	6,6%
Myönteinen koulutuksellinen tasa-arvo	18	6,6%
Myönteinen asenneilmasto	18	6,6%
Kielteinen valtiollinen kehitys	19	6,3%
Kielteinen sosiaaliturvan kehitys	15	5,0%

arjen jäsentymiseen ja tarjoaa tekijälleen mahdollisuuden liittää sukupolvikokemukset tutkittavien elämäntulkua käsittelevään tutkimukseen.

LÄHTEET

Fornäs, J. 1998. Kultuuriteoria. Tampere: Vastapaino.

Giele, J.Z. & Elder, G.H. 1998. Life Course Research. Development of a Field. Teoksessa

Janet Giele & Glen Elder. 1998. (eds.) Methods of Life Course Research. Qualitative and Quantitative Approach. California: Sage.

Glaser, B.G. & Strauss, A.L. 1967. The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research. New York: de Gruyter.

Strauss, A.L. & Gorbun, J. 1990. Basics of qualitative research. London: Sage.

Strauss, A.L. & Gorbun, J. 1994. Grounded theory methodology. Teoksessa N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (eds.) Handbook of qualitative research. Thousand Oaks: Sage.

Soikkanen, T. & Vares, V. 1998. Sukupolvi selittäjänä Suomen historiassa. Historiallinen aikakauskirja 96(1) 37-53.

Virtanen, M. 1999. Sukupolven tasot, fraktiot ja elämäntulkuri. Sosiologia 36(2) 81-94.

Virtanen, M. 2001. Fennomanian perilliset. Poliittiset traditiot ja sukupolvien dynamiikka. Helsinki: SKS.

Virtanen, M. 2003. Sukupolvet Bourdieun kentillä. Teoksessa H. Melin & J. Nikula (toim.) Yhteiskunnallinen muutos. Tampere: Vastapaino.

